

Att ge utvecklingsmöjligheter och skapa förutsättningar till kreativt arbete

Det kreativa arbetet går ut på att få fram goda idéer och bland dem välja ut dem som man tycker är de bästa. Inom dansens område bör därför läraren sträva efter att uppmuntra och stimulera elevgruppen och den enskilda eleven till att vilja utveckla sin kreativitet i ett kreativt arbetssätt.

Inom utbildningsväsendet faller det oftast inom lärarens ansvar att vara den drivande i dansstudion, så för att eleverna ska komma i kontakt med och stimuleras till arbetsmetoder - som i deras fortsatta studier och arbete kan ge dem utvecklingsmöjligheter - så blir det läraren som *i och genom* lektionsundervisningen visar eleven vägen i hur man kan använda den kreativa arbetsprocessen. Eleverna kommer genom detta arbetssätt att få verktygen för att på egen hand kunna arbeta kreativt.

Ett kreativt arbetssätt förutsätter kunskaper och erfarenheter från så många områden som möjligt. Förmågan att ta emot information beror på vår personliga perceptionsförmåga, och vi är mer mottagliga för information och instruktion på områden som vi är intresserade av. Kreativiteten utvecklas mer effektivt när man målmedvetet strävar efter att påverka det kreativa arbetes grundläggande faktorer, och då man systematiskt öppnar upp för, och kontinuerligt tillämpar, ett kreativt arbetssätt.

Regler för kreativt arbete förutsätter att:

- kreativitetens betydelse är klar för alla som deltar i det kreativa arbetet
- deltagarna vill och vågar låta fantasin spela
- idéer kombineras
- idéer kritiserar d.v.s. ifrågasätts och bearbetas

Grundläggande faktorer som inverkar på *den kreativa förmågan* är:

- tankens egenart, flexibilitet och smidighet
- karaktärsfaktorer
- förmågan att utstå osäkerhet
- självständighet
- föränderlighet
- förmågan att urskilja helheter
- förmågan att ta emot och vidarebefordra information och instruktion

Tillsammans med läraren kan eleven "analysera" sig själv enligt ovanstående punkter, och på så sätt finna de faktorer som blockerar kreativiteten. En del av dessa faktorer påverkas redan då man inser att det finns ett behov av att förändras.

Danspedagogen måste ta hänsyn till arbetsplatsens rådande regler och policy, men företaget/arbetsplatsen/skolan bör bereda plats och tid för det kreativa arbetssättet.

Innan den kreativa arbetsprocessen inleds bör dansläraren ha funderat på den uppgift som skall lösas (uppgiftens omfattning och svårighetsgrad), samt ta hänsyn till den nivå deltagarna befinner sig på. Dansläraren bör helst också kunnat förbereda eleverna, så att de har hög motivation för uppgiften/erna, och vara inriktade på att samarbeta. För att den ömsesidiga kommunikationen skall vara fri och öppen som möjligt, så bör dansläraren - utifrån sin kännedom om eleverna - konstruera elevgrupperna så att de befinner sig på ungefär samma nivå både mentalt och fysiskt.

Danslärarens arbete i den kreativa arbetsprocessen, i samråd med eleven/erna. (Se Det situationsanpassade ledarskapet) blir att:

- specificera uppgifter och målsättning
- lyssna på eleven utan att eleven utsätts för känslan av att hamna i konflikt eller konkurrens
- se till att alla känner sig delaktiga
- se till att ingen råkar i försvarsposition
- inte manipulera eleverna
- se till att inte den som är "bäst" (specialisten) dominerar

Tid

När man väljer att arbeta enligt den kreativa arbetsmodellen bör man vara väl förberedd och planera väl. Många tror att begreppen kreativitet och planering står i motsats till varandra, men så är det naturligtvis inte. Med god planering får man gott om tid för det kreativa arbetet. Att arbeta kreativt tar i regel lite mer tid i anspråk då demokrati utövas, och alla frågeställningar och åsikter behandlas enligt den demokratiska processen.

Frågeställningar

Att bli ifrågasatt och/eller ställas inför nya frågeställningar, är att aktivt arbeta i den kreativa processen. Inom dansens område möts ständigt frågeställningar av olika slag, som måste lösas efter bästa förmåga. Dansläraren arbetar kontinuerligt, engagerat och pådrivande utsätta den enskilda eleven och elevgruppen inför de frågor som uppstår när man arbetar i den kreativa processen, och finnas till hands när deltagarna hamnar i den ständiga pendeln mellan skapandets höjder och självkritikens dalar.

Förmågan att arbeta i ett ständigt brus av frågeställningar som skall lösas - att inte bara klara av att selektera de kritiska frågeställningarna, utan också hitta lösningar - kännetecknar den kreativa människan.

Marilee Zdeneks definition av den kreativa människan är att det är en människa som, genom mod och/eller därskap, blandar sina fantasier med sina erfarenheter och skapar nytt. Detta utan att den starka självcensuren slår sina klor i processen. Lite raljerat kan man hävda att den icke-kreativa människan har berömmet och klappen på axeln som största drivkraft, medan **den kreative har deltagandet i den levande lösningsprocessen som främsta drivkraft.**

En kreativ människa ser en mängd lösningar med sin öppenhet och okonventionella fantasi, och ställs sedan inför ytterligare en frågeställning: *att välja lösning!* Även detta löser denne genom ett kreativt och ett analytiskt arbete och tänkande.

Att vara kreativ är att skapa nytt

Att skapa nytt förutsätter en förmåga att tänka annorlunda. Att skapa nytt, tänka annorlunda och utnyttja fantasin förutsätter att arbetet utförs på ett sätt som skiljer sig från det inlärdas. Därmed kan man säga att man i ett kreativt arbete använder lösningsmodeller som avviker från det vanliga (normen). Eftersom användningen av kreativa metoder inte utesluter, utan snarare kräver referenser från redan inlärd kunskap eller lösningar, kan vi definiera kreativt arbete på följande sätt:

Kreativitet är en process, som sammankopplar tidigare icke-kombinerade faktorer. Resultatet blir kombinationer som är nya för upphovsmannen.

”Som ung vill man gärna avslöja de rådande konventionerna och skapa en egen världsbild, som sedan kan upprepas och förvandlas till en ny konvention som nästa generation kan bryta emot.” skriver Ernst Billgren i svaret till fråga 34 i boken *Vad är konst?*

Vilket innebär att; för att skapa nytt så angriper man något som andra skapat och lever efter. Man blir därför en angreppsmänniska – och en angreppsmänniska blir ofta själv angripen. Därför är det av största vikt att läraren ”tränar” eleven i att få och ge kritik.

Hinder för kreativitet

Den största barriären och mest raserande hindret är ”prestigen”. Tanken att det bara finns en enda riktig lösning härstammar från prestige. Men också konservatismen d.v.s. påståendet att ”så har vi alltid gjort” är förödande för kreativiteten.

Auktoritetsfrågor: Om dansläraren är så auktoritär så att den enskilde eleven eller elevgruppen kan känna rädsla, vågar de inte framföra sina kreativa idéer, komma med avvikande förslag eller ny kunskap

Det är inte lätt att prestera och presentera nya idéer eller lösningar på rådande konventioner för det uppskattas inte av alla, och detta kan medföra motståndreaktioner som kan kännas obehagliga för utövaren. Då krävs det mod d.v.s. utan mod ingen kreativitet.

Om eleven stött på något av ovanstående kan det bli svårt för denne att utöva kreativitet, hur mycket dansläraren eller koreografen än vill att de ska vara delaktiga eller ta egna initiativ.

Om vi placerar eleven i en föreställningssituation så tycker vi automatiskt att eleven borde känna glädje och delaktighet, och att elevens mål att våga framföra sig själv borde ha uppnåtts. Men betänk att eleven först träffat på dansläraren som aldrig arbetat enligt ett kreativt arbetssätt, eller att danslärarens prestige eller konservatism

Danshögskolan i Stockholm 2009

Helene Hurtigh

lett till att eleven inte uppnått en självständighet eller ett kreativt tänkande. Då tappar eleven sitt mod. Om dansläraren också är så auktoritär att eleven inte vågar framföra någon åsikt e.d. så har vi en elev med mycket dåligt självförtroende. Denne vill därför och förmodligen inte delta i föreställningssammanhang oavsett hur begåvad eller tekniskt kunnig denne än är.

Hur kan den kreativa förmågan bibehållas och utvecklas?

Ett sätt att hålla kreativiteten vid liv är att titta på andra; hur de har sökt frågeställningar som kunnat leda dem vidare, hur de har definierat dem, vilka metoder de har använt då de sökt lösningsmodeller och hur de sedan genomfört sina lösningar på sina kreativa idéer.

LITTERATUR

Buckroyd, Julia, *The Student Dancer* (200)

Billgren, Ernst, *Vad är konst?* Bokförlaget Langenskiöld ISBN 978-91-976680-8-8 (2008)

DVD

Roman, Gun, *Dansens Lärande – Minne, Mästarlära och kropp* (2001)

LÄNKAR

<http://www.reladvance.se/adfinity.aspx?pageid=29>

<http://www.svshv.umu.se/utbildning/h04/ffta01/kursplan.pdf>

http://www.12manage.com/methods_blanchar_d_situational_leadership_sv.html

<http://www.rightbraininc.com/marilee.html>